

Євген Шаботенко

Перспективи неігрового кіно України

На жаль, сьогоденню ситуацію в системі кіновиробництва і кінопрокату чимало спеціалістів визначають як майже цілковитий колапс.

Особливо це характерно для неігрового кіно – науково-популярного, хронікально-документального, техніко-пропагандистського, навчального.

Як людина, що майже чверть століття працювала в системі радянського кінематографа, можу з абсолютною певністю зазначити: в колишній комуністичній тоталітарній імперії була досконало продумана і ефективно матеріалізована система впливу на свідомість «масового глядача», система формування його світогляду. Мета комуністичних ідеологів – мати слухняного, «ідеологічно витриманого», бездумного раба – досягалась багатьма засобами, серед яких чи не найдієвішим було неігрове кіно. Саме тому радянська влада (а точніше – Комуністична партія) не шкодувала коштів на створення неігрової кінопродукції. Як у системі Держкіно колишнього Союзу, так і через десятки міністерств та відомств, які також замовляли на власні кошти виробництво відповідної кінопродукції. Один лише факт: славнозвісна Київська кіностудія науково-популярних фільмів із року в рік випускала по 400 з лишком фільмів.

Щодня – майже 1,3 найменування.

Своєрідний конвеєрний потік ідеологічної продукції. І не дай, Боже, хоча б де, хоча б у якійсь дрібниці відступити від ідеологічних засад імперії. У кращому випадку до фільму вносили відповідні корективи; у гіршому – режисера-«відступника» позбавляли права на подальшу самостійну роботу.

Так успішно формувався і був чи не остаточно сформований славнозвісний «гомо советікус», чие найвиразніше втілення постало перед цивілізованим світом у фразі «а у

нас секса нет».

І ось на зламі століть і тисячоліть учорашні комуністичні вожді й духовні натхненники комуністичної ідеології заходились вибудовувати «нову, демократичну, незалежну, національно свідому, європейську» Україну.

Як відомо, перед кожною державою, незалежно від її проголошеного владою статусу, постає двоє – усього лиш двоє! – завдань: задовольнити матеріальні потреби громади і забезпечити вдоволення духовних запитів різних верств і прошарків населення. Про перше з цих завдань говорити не буду – не це є нашою темою. А ось щодо другого... Змінюються з непередбачуваною частотою «повноважні представники народу», які уособлюють Владу, та як не було у 1991-му, так немає і в 2008-му навіть натяку на ідеологічні принципи нового державотворення, немає національної ідеї, не визначені на державному, законодавчому рівні моральні засади і принципи співіснування нації. Та й саме поняття нації – розмилося, нівелювалося. Література – національна література! – ледь животіє, розчавлена економічними лещатами багатшої сусідки. Телебачення кинулось «гнати бабло», як висловлюються найхарактерніші «герої» того ж таки ТV, а отже – на догоду «піплу» – тягнуть на екрани якщо не пріснопам'ятних «смердючок» з «поплавськими», то безкінечні «вікна», «доми», «кадетів»... То ж на яке кіно можна сподіватися в таких умовах?

Щоб не завершувати виступ на такій песимістичній ноті, хочу зазначити, що, можливо, поодинокі акції, подібні до нашої конференції, присвяченій доленосному періоду нашої історії, все ж якось досягнуть вершин нашої Влади, і Держава, яка проголошує такі красиві, такі привабливі принципи, нарешті почне їх реалізовувати.

З допомогою неігрового кіно – в тому числі.

«Часи УНР, Гетьманату, Директорії в документальному кіно»

Центр кінематографічних студій НаУКМА в рамках Днів науки Національного університету «Києво-Могилянська академія» 19 лютого провів наукову конференцію «Часи УНР, Гетьманату, Директорії в документальному кіно».

Відкрив її Президент НаУКМА, доктор філологічних наук Сергій Квіт

Доповіді виголосили: Тетяна Ємельянова, співробітниця ЦДАКФД ім. Пшеничного (Часи УНР, Гетьманату, Директорії в кінодокументах Центрального державного архіву кінофотофонодокументів ім. Пшеничного), Валентин Марченко, сценарист, режисер, заступник директора «Національної кінематики України» (Досвід роботи над циклом «Невідома Україна» і досвід його розповсюдження), Сергій Марченко, режисер, викладач Київського університету театру, кіно і телебачення ім. І.Карпенка-Карого (Чому заблоковано «Невідому Україну?»), Олена Бетлій, викладач кафедри історії НаУКМА, кандидат історичних наук (Польсько-українські стосунки в часи Української революції: на основі документальних фільмів),

Тетяна Люта, викладач кафедри історії НаУКМА, кандидат історичних наук (Критичні думки з приводу циклу «Невідома Україна»), Євген Шаботенко, сценарист, редактор (Перспективи неігрового кіно України), Віктор Савченко, доцент Одеського юридичного інституту МВС, кандидат історичних наук (Проблеми сучасного відтворення історичної дійсності в українському документальному кіно), Юрій Мицик, доктор історичних наук, професор кафедри історії НаУКМА (Історія на екрані), Вадим Скуратівський, культуролог, доктор мистецтвознавства («Невідома Україна» в контексті сучасного телефіру), Лариса Брюховецька, кінознавець, керівник Центру кінематографічних студій НаУКМА (Фільми, актуальні не тільки для політиків).

Відмінність поглядів істориків-науковців та кінематографістів на фільми про драматичні події УНР, Гетьманату, Директорії зумовила дискусійний характер наукової конференції.

Окремі доповіді публікуються в журналі «Кіно-Театр».